

Rob Veeneklaas tekst en foto

De paardenbloem (*Taraxacum officinale*), het straatjochie onder de drachtplanten

Geen milieuvereniging of imkerclubje zal speciaal paardenbloemen inzaaien als drachtverbetering of ter verhoging van de biodiversiteit. En u vindt in de pakjes bijenbloemenmengsel geen paardenbloemzaadjes. De paardenbloem redt zich zelf wel. Al wordt hij driemaal per jaar tussen de straatstenen milieuvriendelijk weggebrand of herhaaldelijk uit het gazon gestoken; hij blijft terugkomen. Onkruid, zeggen gewone mensen en fruittelers; prima drachtplant zeggen wij imkers. En dat is hij!

De paardenbloem komt in heel Nederland overal voor. Bloeitijd april – mei. Lekker vroeg dus, vaak al in maart met bloemen en een goede stuifmeel- en nectarleverancier. Die nectar is nodig voor de vlieginspanningen van de bijen in het voorjaar. Paardenbloemen hebben vaak ook nog een nabloei in september-november: goed voor sterke winterbijen. Behalve voor bijen is de paardenbloem ook nuttig voor mensen: jonge blaadjes zijn te eten als rucola (zie Bijen 10(5), 136-137; 2001) en de wortel heeft medicinale eigenschappen, wat is af te lezen aan

het achtervoegsel *officinale*. Van de bloemhoofdjes wordt zelfs jam en ‘honing’ gemaakt. Er moet dan wel flink wat suiker bij...

Genoeg redenen om voorzichtig te zijn met schoffelen. Ook in grasland is een percentage tot 10% paardenbloemen alleen maar gunstig voor de voedingswaarde van te oogsten gras.

Op één van de volkstuinten waar ik bijen hield, was een jong stel op een mooie dag in maart enthousiast hun nieuw verkregen tuintje aan het omspitten. De vorige eigenaar had er weinig meer aan gedaan en het tuintje zag geel van de paardenbloemen. Met een verhaal over het belang van paardenbloemen voor bijen – die een eindje verderop stonden – kon ik het stel ervan overtuigen langs de rand en het middenpad een flinke strook prachtig bloeiende paardenbloemen te laten staan. Het ging eruit zien als een soort Zweedse vlag. Ik heb ze later een potje ‘paardenbloem’honing gebracht. Echte paardenbloemhoning zal niet veel voorkomen, behalve misschien als er een imker bij dit veld in zuidoost-Friesland staat. ●

Paardenbloemen: stuifmeel buiten gebruik

De voortplanting van paardenbloemen in Zuid-Europa gebeurt zoals wij dat gewend zijn: een stuifmeelkorrel levert bij de stamper van de moederplant een setje genen van de vaderplant af, dat zich bij de bevruchting van de eicel voegt bij het setje genen van de moederplant, waarna de zaadvorming kan beginnen. Alle cellen van de nieuwe plant bevatten twee setjes genen. De plant is diploïde. Bij paardenbloemen in Noord-Europa is iets geks aan

de hand. Hier zijn niet alle cellen diploïd, maar triploïd: zij bevatten geen twee maar drie setjes genen. De stuifmeelkorrels zijn van slechte kwaliteit, vaak misvormd en niet in staat tot bevruchting. Omdat er in de moederplant geen reductiedeling optreedt, bevatten eicellen ook drie setjes genen in plaats van één setje. De zaden groeien zonder bevruchting uit. Genetisch zijn de nakomelingen identiek aan de moeder: paardenbloemen klonen zichzelf!

Nederland neemt een tussenpositie in tussen Zuid- en Noord-Europa. Vooral in de zuidelijke provincies komen ‘normale’ diploïde paardenbloemen voor, boven de grote rivieren zijn het merendeels triploïde microsoorten. Je zou het op het eerste gezicht niet zeggen, maar de gewone paardenbloem vertoont een ongewoon ingewikkeld voortplantingspatroon!

Met dank aan Louis Schoonhoven.